

ชื่อวิทยานิพนธ์	ผลของยาคีโตโคนาโซลต่อเภสัชจลนศาสตร์ของยาเมโฟลควิน ขนาดรับประทานครั้งเดียวในอาสาสมัครสุขภาพปกติ
ผู้เขียน	นางสาวนันทิศา เรืองศรี
สาขาวิชา	เภสัชวิทยา
ปีการศึกษา	2546

บทคัดย่อ

เมโฟลควินเป็นยาที่มีประสิทธิภาพสูงในการรักษามาลาเรียที่เกิดจากเชื้อ *Plasmodium falciparum* ที่ดื้อต่อยาหลายชนิดซึ่งใช้ได้ทั้งในการรักษาและการป้องกัน มาลาเรีย เป็นยาในอุดมคติสำหรับใช้ในการป้องกันมาลาเรียเพราะสามารถให้ได้โดยการรับประทานครั้งเดียวและมีอาการข้างเคียงน้อยกว่าควินิน วิธีการแปรรูปไม่ทราบแน่ชัดแต่เนื่องจากมีโครงสร้างคล้ายยาควินิน จึงอาจมีวิถีเดียวกันกับยาเมโฟลควินโดยผ่านทาง CYP 3A4 ส่วนคีโตโคนาโซลเป็นยาที่ใช้ในการรักษาเชื้อราซึ่งมีฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ที่แรงมากในคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเอนไซม์ CYP 3A4 ซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพของยาหลายชนิดเพิ่มขึ้นได้เมื่อใช้ร่วมกัน ดังนั้นในกรณีที่มีการใช้ยาคีโตโคนาโซลและเมโฟลควินร่วมกัน ยาคีโตโคนาโซลอาจมีผลเปลี่ยนแปลงเภสัชจลนศาสตร์ของยาเมโฟลควินได้

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของยาคีโตโคนาโซลต่อเภสัชจลนศาสตร์ของยาเมโฟลควินในกรณีที่ให้ยาทั้ง 2 ชนิดนี้ร่วมกัน ซึ่งได้ทำการศึกษาในอาสาสมัครชายไทยสุขภาพปกติจำนวน 8 คนโดยให้ได้รับยาเมโฟลควินขนาด 500 มิลลิกรัมในสองกรณีคือ (ก) ได้รับยาเมโฟลควินอย่างเดียว (ข) หลังจากได้รับประทานยาคีโตโคนาโซลขนาด 400 มิลลิกรัมวันละครั้งเป็นเวลา 5 วันก่อนรับประทานยาเมโฟลควินและยังคงรับประทานยาคีโตโคนาโซลขนาด 400 มิลลิกรัม ต่อไปอีกเป็นเวลา 5 วัน วัดความเข้มข้นของยาเมโฟลควินและสารแปรรูป (mefloquine carboxylic metabolite) ในพลาสมาโดยใช้ HPLC และนำข้อมูลมาเปรียบเทียบค่าพารามิเตอร์ทางด้านเภสัชจลนศาสตร์ ทดสอบความแตกต่างทางสถิติโดยใช้ One-way ANOVA พบว่าการให้คีโตโคนาโซลร่วมกับเมโฟลควินทำให้ปริมาตรการกระจายของยาเมโฟลควินลดลง (V_d/f) 1.4 เท่า (จาก 1.40 ± 0.20 เป็น 1.00 ± 0.21 l/kg; $P < 0.05$) ความเข้มข้นสูงสุดของเมโฟลควินในพลาสมาเพิ่มขึ้น (C_{max}) 1.7 เท่า (จาก 345.10 ± 43.22 เป็น 567.65 ± 88.69 ng/ml; $P < 0.001$) และพื้นที่ใต้กราฟของเมโฟลควิน (AUC_{0-last}) และ

AUC_{0-∞}) เพิ่มขึ้น 1.8 เท่า (จาก 159.66 ± 33.28 เป็น 286.05 ± 64.25 mg/l.hr; $P < 0.001$) และ 1.8 เท่า (จาก 205.22 ± 32.58 เป็น 360.49 ± 81.98 mg/l/hr; $P < 0.001$) ตามลำดับ ค่าครึ่งชีวิต($t_{1/2}$)ของยาเมโฟลควินเพิ่มขึ้น 1.4 เท่า (จาก 322.68 ± 99.95 เป็น 448.41 ± 103.88 hr; $P < 0.05$) ขณะที่ค่า Ke และ Cl/f ลดลง 1.4 เท่า (จาก 0.0022 ± 0.0006 เป็น 0.0016 ± 0.0003 hr⁻¹; $P < 0.05$) และ 2.1 เท่า (จาก 0.0031 ± 0.0007 เป็น 0.0015 ± 0.0003 l/hr/kg; $P < 0.001$) ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีผลทำให้ปริมาตรการกระจาย (Vd/f) ของสารแปรรูปเมโฟลควินเพิ่มขึ้น 1.4 เท่า (จาก 0.77 ± 0.40 เป็น 1.09 ± 0.16 l/kg; $P < 0.05$) ความเข้มข้นสูงสุดของสารแปรรูปเมโฟลควินในพลาสมา (C_{max}) ลดลง 1.4 เท่า (จาก 606.11 ± 184.00 เป็น 419.65 ± 45.02 ng/ml; $P < 0.05$) และพื้นที่ใต้กราฟของสารแปรรูปเมโฟลควิน (AUC_{0-last}) ลดลง 1.4 เท่า (จาก 492.43 ± 141.66 เป็น 352.29 ± 47.08 mg/l/hr; $P < 0.05$) จากผลการทดลองแสดงให้เห็นว่าคีโตโคนาโซลมีผลทำให้ยาเมโฟลควินถูกแปรรูปลดลงโดยยับยั้งการทำงานผ่านเอนไซม์ CYP 3A4 และ P-glycoprotein ซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพในการรักษาด้วยยาเมโฟลควินเพิ่มขึ้นหรืออาจทำให้เกิดพิษจากยาได้ ดังนั้นในระหว่างการใช้ยาคีโตโคนาโซลจึงควรหลีกเลี่ยงการใช้ยาเมโฟลควินและคีโตโคนาโซลร่วมกัน เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดพิษของยาเมโฟลควินได้ ถ้าจำเป็นต้องใช้ร่วมกันต้องลดขนาดของยาเมโฟลควินลง

ketoconazole increased the mean of mefloquine AUC_{0-last} , $AUC_{0-\infty}$, $t_{1/2}$, and C_{max} when compared to mefloquine alone (phase 1) by 1.8 fold (159.66 ± 33.28 vs 286.05 ± 64.25 mg/l/hr; $P < 0.001$), 1.8 fold (205.22 ± 32.58 vs 360.49 ± 81.98 mg/l/hr; $P < 0.001$), 1.4 fold (322.68 ± 99.95 vs 448.41 ± 103.88 hr; $P < 0.05$) and 1.7 fold (345.10 ± 43.22 vs 567.65 ± 88.69 ng/ml; $P < 0.001$), respectively, whereas K_e , V_d/f and Cl/f were significantly decreased by 1.4 fold (0.0022 ± 0.0006 vs 0.0016 ± 0.0003 hr⁻¹; $P < 0.05$), 1.4 fold (1.40 ± 0.20 vs 1.00 ± 0.21 l/kg; $P < 0.05$) and 2.1 fold (0.0031 ± 0.0007 vs 0.0015 ± 0.0003 l/hr/kg; $P < 0.001$), respectively. In addition, the AUC_{0-last} and C_{max} of mefloquine metabolite were decreased by 1.4 fold (492.43 ± 141.66 vs 352.29 ± 47.08 mg/l/hr; $P < 0.05$) and 1.4 fold (606.11 ± 184.00 vs 419.65 ± 45.02 ng/ml; $P < 0.05$), respectively, whereas V_d/f was significantly increased by 1.4 fold (0.77 ± 0.40 vs 1.09 ± 0.16 l/kg; $P < 0.05$) when compared to mefloquine alone. The Cl/f was not significantly increased when compared to mefloquine alone. The alteration in mefloquine pharmacokinetic parameters may be mainly due to the inhibition of CYP3A4 isozyme and P-glycoprotein by ketoconazole. Therefore, if mefloquine is co-administered with ketoconazole, the dose of mefloquine should be adjusted to minimize the toxic.